

The emergence of new technologies and the rapid updating of information sources for studying prompted the teacher constantly update existing experience by own copyright practices in designing his/her distance course.

During the work, we have found out the broad possibilities of distance learning, namely multi-functionality of Moodle software. The author considers that expanding and diversifying the tasks of practical work with the latest technologies of distance education are in prospect research. We believe that research materials will be useful for the future primary school teachers, and all those who are interested in the issue of distance education development.

Key words: *distance learning, distance learning course, designing, didactic principles, distance learning platforms, Moodle.*

УДК 378.6:070:[811.161.2:008]

Наталія Пономаренко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0001-7857-0976

DOI 10.24139/2312-5993/2017.02/103-113

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ З ЖУРНАЛІСТИКИ

У статті на основі аналізу наукових джерел наведено способи типізації поняття культура. Окреслено науково-методичні засади культурологічного підходу до навчання української мови студентів спеціальності 061 «Журналістика» в умовах освітнього процесу ВНЗ I–II р.а. Увагу акцентовано на шляхах його реалізації в контексті вивчення курсу «Українська мова за професійним спрямуванням». Наведено зразки проблемних завдань з української мови за професійним спрямуванням для майбутніх журналістів. Запропоновано схему орієнтованого культурологічного аналізу тексту.

Ключові слова: *молодший спеціаліст, майбутній журналіст, культура, освіта, культурологічний підхід, мовленнєва діяльність, культурологічний аналіз, українська мова за професійним спрямуванням.*

Постановка проблеми. Під дією суспільно-політичних і соціально-економічних трансформацій на межі ХХ–ХХІ ст. кардинально змінився вектор журналістської освіти, актуалізувалися нові вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі засобів масової інформації. Модернізація вищої освіти зумовила інтенсивний пошук нових шляхів оптимізації процесу мовної підготовки майбутніх молодших спеціалістів з журналістики; змінилися ціннісні орієнтири, постали нові вимоги до якості та змісту професійної підготовки майбутніх випускників спеціальності «Журналістика». Сучасне суспільство потребує творчого журналіста, здатного самостійно орієнтуватися в інформаційному просторі, аналітично мислити, мати стійку громадянську позицію, відстоювати власні погляди й водночас уміти почути інших.

Багатство українських звичаїв та традицій, особливо його кращі зразки, є ефективним засобом виховання толерантності, моральності, патріотизму, гуманізму й духовності. Метою такої освіти є людина як носій

культури, А змістом – культура як середовище, культуротворчість – як спосіб розвитку людини в культурі.

Випускники вищих навчальних закладах I–II р.а. спеціальності 061 Журналістика, за освітніми вимогами, – це фахівці, готові до виконання робіт, пов'язаних з виготовленням видавничої специфікації на видавничий оригінал, виготовлення оригінал-макету та підготовкою оригіналів до друку. Молодший спеціаліст із журналістики може займати такі первинні посади: оброблювач інформаційного матеріалу; оброблювач замовлень; коректор (коригування текстів); конторський службовець (інформація) [8]. Культурологічний підхід до формування мовної особистості фахівців-журналістів передбачає підвищення рівня духовності, виховання відчуття себе як носія української ментальності, любові до рідного краю, мови, дає можливість «бачити мовну одиницю в якості не тільки репрезентанта конкретного мовного рівня, що володіє характерними граматичними ознаками, а й одиниці культурної пам'яті народу» [5, 36].

Аналіз актуальних досліджень. Проблеми редагування, редакторського фаху – об'єкт наукових праць Р. Іванченка, М. Феллера, В. Різуна, Н. Зелінської, Е. Огар, Н. Черниш, М. Тимошика, А. Капелюшного, З. Партика, І. Побідаш, В. Хоню, К. Серажим та ін. Фахівці наголошують на динамічних змінах у розумінні фаху редактора і процесу редагування. Зміст культурологічного підходу до навчання української мови студентів є об'єктом дослідження таких учених, як А. Буднік [1], Н. Остапенко [9], Т. Симоненко [12] та ін. Незважаючи на наявність наукових праць, присвячених культурологічному підходу, наразі, на наш погляд, ще недостатньо приділено уваги специфіці застосування цього підходу до навчання українській мові студентів-журналістів. Разом із тим чи не основною проблемою виховання сучасної української молоді є проблема розвитку національно свідомої особистості студентів, їхнього відношення до мовно-культурних набутоків рідної для них нації, а також сформованість у студентів навичок особистісної рідномовної, іншомовної та міжкультурної комунікації.

Мета статті – охарактеризувати особливості реалізації культурологічного підходу в навчанні української мови студентів спеціальності 061 Журналістика під час опанування курсу української мови за професійним спрямуванням.

Методи дослідження: теоретичні – аналіз наукових джерел; вивчення й узагальнення передового досвіду щодо запровадження інноваційних перетворень у межах навчального процесу вищих навчальних закладів I–II рівня акредитації.

Виклад основного матеріалу. Проаналізуємо погляди дослідників на поняття «культура». Способів типізації визначень культури є багато. Зупинимо увагу на основних, зокрема: описові (поданий перелік окремих елементів культури: звичаїв, вірувань); антропологічні (культура є сукупністю наслідків

людської діяльності); нормативні (базуються на тому, що зміст культури складають норми, які регулюють людську поведінку); історичні (акцентують увагу на тому, що культура розвивається шляхом передачі культурної спадщини від покоління до покоління); функціональні (аналізують завдання, які виконує культура в суспільстві); герменевтичні (з'ясовують роль текстів, що інтерпретуються й осмислюються людьми); психологічні (відповідно до яких існує зв'язок між культурою та психологією людської поведінки); соціологічні (усвідомлюють культуру як фактор організації суспільного життя) [3, 127]. Серед великої кількості поглядів на сутність і зміст поняття «культура» виділимо спільну, на нашу думку, ознаку: термін «культура» тлумачиться як комплекс матеріальних, духовних та інтелектуальних рис суспільства, що включає основні правила людського буття, систему цінностей, традицій і вірувань. Культура становить якісну оцінку суспільства та кожної людини [3, 9]. Отже, культура – це спосіб діяльності людини з оволодіння світом. Сприйняття навколишнього світу представниками різних культур не однаково. Цей факт можна пояснити тим, що мислення має національну специфіку, обумовлену, у свою чергу, характером мови. Проблеми мови й культури були об'єктом уваги таких зарубіжних і вітчизняних дослідників, як Б. Уорф, В. фон Гумбольдт, О. Потебня, В. Костомаров, Р. Кісь, В. Русанівський, О. Паламарчук, Н. Ніколаєва та ін.

В. Сластьонін переконаний, що важливістю культурологічного підходу до навчання є те, що гуманітарна культура «є впорядкованою сукупністю загальнолюдських ідей, ціннісних орієнтацій та якостей особистості, універсальних способів пізнання та гуманістичних технологій професійної діяльності» [13, 123]. Поняття культури є одним із провідних у системі гуманітарних дисциплін, які опановуються у вищій школі і в курсі української мови зокрема. Культурологічний підхід до навчання мови спирається на позиції учених, що мова та культура постають у тісному взаємозв'язку, а людина як член суспільства – це, з одного боку, основний носій мови, а з іншого – культури суспільства, тобто це творець культури, користувач культури [5, 27].

Поняття «культура» є об'єктом вивчення циклу суспільних та гуманітарних дисциплін вищої школи. До цього циклу входить курс «Українська мова (за професійним спрямуванням)», метою якого є формування національномовної особистості та розвиток комунікативних навичок майбутнього спеціаліста, вивчення мови фаху. Навчальна дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є профільним предметом для студентів спеціальності 061 Журналістика. Курс складається з 54 годин, які розподілено на теоретичні та практичні заняття, які спрямовуємо на формування в студентів мовної, мовленнєвої та соціокультурної компетенцій, під час яких вирішуються й завдання

виховного характеру. Культурологічний підхід сприяє формуванню соціокультурної та мовленнєвої компетенції студента.

Під час вивчення студентами дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» пропонуємо використовувати лінгвістичний матеріал з етнічним наповненням, який демонструватиме існування характерних рис культури в мовних одиницях. Зокрема, під час вивчення теми про природу мови та її функції звертаємо увагу на те, що мова – це одна з головних ментальних ознак, яка є серцевиною спілкування, код знань та життєвого досвіду людини, світогляду особистості й соціуму в цілому.

Під час роботи з текстом звертаємо увагу на лексику як вираження історичних, культурних, естетичних та моральних ідеалів народу. Представлено це в усній народній творчості (анекдотах, прислів'ях, примовках, приказках) та фразеологізмах (крилатих висловах, ідіомах та перифразах). Безперечно, зразки народного фольклору є нетиповими, нестандартними. А ці ознаки є характерними для публіцистичного стилю, у якому працюють журналісти: специфіка зосереджена в заголовках, підзаголовках, рубриках та лідах. Зразки усної народної творчості повною мірою можуть забезпечувати посилення емоційного впливу й виразності викладеного матеріалу, використання прийому мовної гри, інтелектуальної родзинки, яка привертає увагу того, хто читає. З цією метою журналісту потрібно дібрати точне, яскраве і влучне слово, а для цього варто використовувати широкий фразеологічний матеріал. Аналізуючи мову сучасних ЗМІ, бачимо, що, трансформуючи фразеологізми, автори допускають багато стилістичних помилок.

Наводимо зразки вправ, що сприяють розвитку стилістичних умінь та мовленнєвої культури майбутніх журналістів.

Завдання 1. Відредагувати речення. Знайти фразеологічні одиниці. Пояснити їхнє значення. Аргументувати необхідність їхнього використання в текстах ЗМІ.

1. Куди падає яблуко від яблуні? (назва відеоролику з телепрограми «Українські сенсації», ефір від 02.02.2017 року, Телеканал «Студія 1+1»).
2. «Броня міцна, і танки – наші» (повідомлення про вторгнення Російської Федерації до Сирії, телепрограма «ТСН», ефір від 01.02.2017 року, Телеканал «Студія 1+1»). 3. *«Росія – Україна: саме синє у світі Чорне море – моє!» (назва відеоролику з телепрограми «Українські сенсації», ефір від 10.10.2016 року, Телеканал «Студія 1+1»).* 4. *«Як розв'язати мову?» (Огляд літніх мовних шкіл для дітей. «Життя Лебединщини». – 2016. – № 135. – С. 4).* 5. *Прощавай, зброє? (Росія втрачає близькосхідний ринок озброєння. «МК». – 2013. – № 8. – С. 2).* 6. *Доживемо до понеділка? (Конфлікт школи з адміністрацією селища Іваниця. Чинovníки хочуть позбавити дітей школи. Назва відеоролику телепрограми «Підсумки» телеканалу «Україна», ефір від 07.12.2016).*

Завдання 2. До поданих заголовків з фразеологізмами створіть статті на електронні ресурси.

Святкові дні вийшли сумчанам боком; Бонд... Крикливий Бонд...; вода камінь точить, а людині – опорний апарат; без п'яти хвилин лікар, а вже рятує життя.

Завдання 3. Опрацюйте та зробіть тематичні виписки зі статті «Перетворення фразеологізмів у газетних заголовках» М. Ковальчука (Ковальчук М. Перетворення фразеологізмів у газетних заголовках [Електронний ресурс]/ Микола Ковальчук. – Режим доступу: http://ddpu.drohobych.net/native_word/wp-content/uploads/2016/04/2013-20.pdf (Заголовок з екрану).

З огляду на практичну мету навчання української мови для професійного спрямування головний зміст навчального процесу полягає у формуванні в студентів мовленнєвої компетенції, під час якої вирішуються й завдання виховного характеру. Для реалізації цього завдання пропонуємо студентам розглянути уривок з лекції Ліни Костенко «Гуманітарна аура нації або дефект головного дзеркала»: *Над Скандинавським півостровом, як північне сяйво, стоїть заворожуюча аура музики Гріґа, Сібеліуса, дивовижних казок Андерсена. На іншому континенті маленька Колумбія, підсвічена магичною аурую Маркеса. Чи ж треба казати, що Англія – це Шекспір, Байрон, Шеллі? Що Франція – це Вольтер, Бальзак, Руссо, Аполлінер? Що Італія – це нація Данте і Петрарки, Рафаеля і Мікеланджело. Бо не квадратне ж підборіддя дуче визначає її обличчя, а її художники і поети. А чому б у таких самих діоптріях не подивитися на Україну?..* [4]. До тексту пропонуємо завдання: згадати відомих діячів української культури та написати коротку анотацію.

Важливим видом мовленнєвої діяльності є також дискусія, під час якої особа повинна мати чіткі погляди, високу моральну культуру спілкування, володіти мистецтвом запитань. Під час дискусії викладач уводить необхідну професійну лексику, що сприяє кращому її запам'ятовуванню і вживанню у продуктивному мовленні. Студентам пропонується самостійно підготувати вдома повідомлення на одну з тем: «Чому очі називають «дзеркалом душі»?», «Поясніть слова Лесі Українки «Хто нікчемну душу має, то така ж у нього мова».

Ефективним засобом реалізації культурологічного підходу на заняттях з «Української мови (за професійним спрямуванням)» є робота з прецедентними іменами, висловлюваннями, текстами. На думку Т. Симоненко, «до базового ядра стереотипних знань і уявлень належать знання про прецедентні феномени, що добре відомі й не вимагають пояснення та коментарів» [12, 5]. Прецедентний феномен є складовою знань, зміст та мета якої відомі діячі визначеної етнокультурної спільноти. В. Красних вважає, що до прецедентних феноменів належать: прецедентне ім'я

(Тарас Бульба, Дід Мороз); прецедентна ситуація (поцілунок Іуди); прецедентне висловлювання (Хіба ревуть воли, як ясла повні?). Відзначимо, що прецедентні тексти вагомими пізнавально та емоційно як для певної особистості, так і важливі попередникам і сучасникам.

Звертаємо увагу і на сутність терміна «національно-прецедентний текст», проводимо на заняттях лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту. Цей різновид мовного аналізу вимагає високого рівня загальнолінгвістичної орієнтації в тексті та знань теоретичних принципів лінгвокультурології, її методології та методики аналізу, основних одиниць лінгвокультурології: код культури, культурна сема, культурне тло, культурний простір, культурна традиція, культурна спадщина; лінгокультурема, лінгвокультурний концепт, лінгвокультурологічна ментальність, лінгвокультурна парадигма. Лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту як перспективна технологія навчання може проводитися окремо, а може бути складовою частиною стилістичного або ширше – комплексною лінгвістичного аналізу. Але в будь-якому разі його виконання передбачає певну послідовність міркування й дій [12, 5].

Типовою схемою культурологічного аналізу тексту може бути така:

1. Визначення належності тексту до певного історичного періоду розвитку української культури.
2. Визначення мовних образів автора, адресатів і персонажів.
3. Виокремлення з тексту культурної інформації, пов'язаної із загальною концепцією художнього твору й основними її концептами.
4. Виділення в художньому тексті лінгвокультурем і групування їх за рівневим критерієм (звукосполучення, лексеми, фразеологізми, синтаксичні словосполучення, надфразні єдності, прецедентні тексти, цілісний текст).
5. Характеристика виділених лінгвокультурем.
6. Аналіз семантичних зв'язків у лінгвокультуремних рядах чи полях (синонімічних, антонімічних, асоціативних, аксіологічних) [12, 6].

Зміст дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» покликаний сформулювати мовну особистість, обізнану з культурою діловодства, яка вміє укладати ділові папери, правильно добираючи мовні засоби, що представляє їхню специфіку. Студентам пропонуємо матеріал передусім у формі взірців ділових текстів: заяви, автобіографії, резюме, службових записок тощо. Одним із видів роботи з документами може бути завдання: скласти заяву з проханням про відпустку у зв'язку з сімейними обставинами від імені головного героя гуморески П. Глазового «Де поділась неписьменність?».

Один із аспектів залучення студентів до національної культури за допомогою спостереження над мовою художнього твору є різнорівневі творчі завдання. Зокрема, до 100-річчя від дня народження Івана Франка

було запропоновано створити власний художній твір за самостійно обраною тематикою та обраним жанром, присвячений життєвому і творчому шляху Каменяра; листи письменнику, вірші, твори, початком яких стали крилаті вирази І. Франка та ін. Кращі з них увійшли в коледжний альманах студентської творчості «Мова єднання». Пропонуємо орієнтовні взірці текстів (автор – студентка третього курсу 061 Кудельник Владислава):

До Франка!

Студентки на парах затамовують подих та мріють про таке кохання.

Дужі студенти вивчають і стають сильними мужами.

Молоді та палаючі... Ми саме той огонь в одежі слова.

Бувають хвилини, коли серця наші мліють і на нас летить рій скорботних думок. Ми не надіємось нічому та бачимо море в кожнісіньких очах. А наші ночі? Такі безмірнії, такі безсоннії ночі.

А найважливіше – тепер ми знаємо, що чари сплянуть хмари.

І ще одне. Ми навчилися чути себе українцями. Такими, що без офіційних кордонів.

І ми будемо жити, бо ми хочемо жити. Ми будемо жити так, як ти навчив.

Твої, Наступні.

Одним із ефективних методів вважаємо метод проектів. У наукових джерелах так називають модель організації навчального процесу, орієнтовану на творчу самореалізацію особистості, розвиток її можливостей у процесі створення певного «продукту» під контролем викладача. Найбільш доцільним та ефективним, на нашу думку, метод проектів є під час вивчення першого модуля дисципліни. Результатом такого проекту можуть бути: літературні твори різних жанрів, сценарій, альманах, виставка, фольклорне свято, альбом, газета, екскурсія тощо. Підготовка проекту з мови орієнтує більше не на пошукову, а на творчу діяльність. Цікавим прикладом проектів майбутніх журналістів є проект «Хроніка заборони української мови». За допомогою знань з редагування було створено книгу, яка відображала основні нормативні акти, що стосувались утисків української мови з 1622 до 2015 року. У межах вивчення тем: «Специфіка мовлення фахівця», «Риторика», «Структура ділового спілкування. Техніка ділового спілкування. Мовленнєвий етикет» та практичних знань, умінь і навичок зі спецдисциплін інтегровано з культурологічним аспектом було розроблено та впроваджено соціальний проект «І оживе добра слава, слава України» – відео-проект на підтримку бійців зони АТО, організований з викладачами та студентами Машинобудівного коледжу Сумського державного університету. (https://vk.com/slava_ukraine_sumy). Також результатом культурологічного підходу є проекти, які студенти презентують у межах теми «Діалог мов –

діалог культур»: аналіз одного художнього твору різними мовами, аналіз мовних явищ та культур різних країн.

Технології реалізації культурологічного підходу в позааудиторній роботі зі студентами можуть бути різні, зокрема, шоу «Я люблю Україну», метою якого є: систематизувати знання студентів з історії української мови; удосконалити навички індивідуальної та колективної роботи; розвивати творчі здібності, навички виразного читання, виробляти сталий інтерес до рідної мови, плекати почуття національної гідності, віри у творчі сили народу, формувати внутрішню потребу постійного вдосконалення мовної культури. Комплекс завдань для команд-учасниць був пов'язаний із різними сферами життя українців: віруваннями, звичаями, фольклором, мовними ментальними особливостями тощо.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. На основі аналізу наукових джерел, вивчення педагогічного досвіду ми дійшли таких висновків: культурологічний підхід до навчання української мови студентів ВНЗ I–II р.а. спеціальності 061 Журналістика активізує пізнавальні інтереси та формує інтелектуальну базу для майбутньої професійної діяльності. Досліджуваний підхід сприяє зосередженню уваги студентів на національних і загальнолюдських цінностях та зростанню інтересу до рідної культури й мови.

За умови творчого підходу методичне забезпечення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» не тільки урізноманітнить навчання, а й буде засобом для формування та розвитку країнознавчої компетенції студентів, які були б готовими здійснювати міжкультурну та рідномовну комунікацію, ураховуючи національну специфіку співрозмовника, і водночас сприяти збереженню й запобігати знищенню національної ідентичності, традицій та досвіду пращурів.

Перспективними технологіями реалізації культурологічного підходу в навчанні української мови студентів спеціальності 061 Журналістика вищих навчальних закладів I–II р.а. України визначаємо такі: підбірка методичного забезпечення дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» на основі лінгвокраїнознавчого, етнолінгвістичного матеріалу; розробка авторських проектних технологій, базою яких і стануть конкретні навчальні факультативи, наприклад: «Полікультурне докiлля», «Українська мова в діалозі культур»; «Основи країнознавства». Методологічна база культурологічних технологій повинна містити широкий спектр інноваційних форм, методів, засобів, прийомів навчальної діяльності та співробітництва зі студентами: факультативи, театр, кейс-системи, дискусії, проектні технології, комунікативні дискурс-тренінги, дебати, ігрові презентації тощо.

Важливим фактором для вибору методів, прийомів, засобів навчання є методична компетенція викладача-філолога, що є темою наступної публікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буднік А. О. Формування дискурсних умінь студентів філологічних спеціальностей засобами національно-прецедентних текстів : автореф. дис. ... канд. пед. наук / А. О. Буднік. – Одеса. – 2010. – 21 с.
2. Даниленко Л. І. Основні проблеми освітньої інноватики в сучасній теорії і практиці / Л. І. Даниленко // Педагогічні інновації : ідеї, реалії, перспективи : зб. наук. праць. – К., 2007. – 308 с.
3. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура : курс лекцій / М. В. Кордон. – К. : ЦУЛ, 2003. – 508 с.
4. Костенко Ліна. Гуманітарна аура нації або дефект головного дзеркала / Ліна Костенко // Наукові записки НаУКМА. – 1999. – Т. 17 : Філологія. – С. 3–10.
5. Красных В. В. Этнопсихолінгвістика и лингвокультурология / В. В. Красных. – М. : Гносис, 2002. – 284 с.
6. Мельникова Л. Невербальні засоби формування лінгвокраїнознавчої компетенції іноземних студентів / Л. Мельникова // Мовне обличчя міста : Черкаси–2012 : Матеріали науково-практичної конференції ; Черкаси, 1 травня 2012 р. / Редкол. : Симоненко Т. В. (відп. ред.) та ін. – Черкаси : Чабаненко Ю., 2012. – С. 278–284.
7. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. – К. : Освіта, 2002. – 24 с.
8. Освітньо-кваліфікаційна характеристика молодшого спеціаліста спеціальності 061 Журналістика галузі 0303 – Журналістика та інформація / [підгот. : Бабченко С. Г., Слоцьяк М. В., Шимечко Н.П.]. – Львів : Львівський поліграфічний коледж країнської академії друкарства, 2013. – 31 с.
9. Остапенко Н. М. Теоретичні і методичні засади формування лінгводидактичної компетентності у майбутніх учителів української мови і літератури : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук : спец. 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова) / Наталія Миколаївна Остапенко. – Київ, 2010. – 37 с.
10. Педагогика и психология высшей школы : учебное пособие. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2002. – 544 с.
11. Пионова Р. С. Педагогика высшей школы : учеб. пособие / Р. С. Пионова. – Минск : Университетское образование, 2002. – 256 с.
12. Симоненко Т. Лінгвокультурологічний аспект навчання рідної мови / Т. Симоненко // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2011. – № 34–36 (290–292). – С. 2–7.
13. Слостенин В. А. Педагогика : инновационная деятельность / В. А. Слостенин, Л. С. Подымова. – М. : Магистр, 1997. – 224 с.

REFERENCES

1. Budnik, A. O. (2010). *Formuvannia dyskursnykh umin studentiv filolohichnykh spetsialnostei zasobamy natsionalno-pretседentnykh tekstiv* [The formation of discussnig skills of students of philological faculties by means of national-precedent texts] (PhD thesis abstract). Odesa. (In Ukrainian).
2. Danylenko, L. I. (2007) *Osnovni problemy osvitnioi innovatyky v suchasni teorii i praktytsi* [Main problems of educational innovations in modern theory and practice]. *Pedahohichni innovatsii: idei, realii, perspektyvy: zb. nauk. prats.* Kyiv. (In Ukrainian).

3. Kordon, M. V. (2003). *Ukrainska ta zarubizhna kultura [Ukrainian and foreign culture]*. Kyiv: CzUL. (In Ukrainian).
4. Kostenko, Lina (1999). Humanitarna aura natsii abo defekt holovnoho dzerkala [Humanitarian aura of the nation or the defect of the main mirror]. *Naukovi zapysky NaUKMA: Filolohiia*, p. 3–10. (In Ukrainian).
5. Krasnykh, V. V. (2002) *Etnopsikholinhvistika i linhvokulturolohiia [Ethnopsycholinguistics and cultural linguistics]*. Moskva: Hnosis. (In Russian).
6. Melnykova, L. (2012). Neverbalni zasoby formuvannia linhvokrainoznavchoi kompetentsii inozemnykh studentiv [Non-verbal means of forming lingvo cross-cultural competence of foreign students]. *Movne oblychchia mista Cherkasy: Materialy naukovopraktychnoi konferentsii*, pp. 278–284. Cherkasy: Chabanenko Yu., (In Ukrainian).
7. *Natsionalna doktryna rozvytku osvity Ukrainy u XXI stolitti (2002). [National doctrine of education development of Ukraine in the XXI century]*. Kyiv: Osvita. (In Ukrainian).
8. Babchenko, S. H., Slotsiak, M. V., Shymechko, N. P. (2013). *Osvitnio-kvalifikatsiina kharakterystyka molodshoho spetsialista spetsialnosti 061 Zhurnalistyka haluzi 0303 – Zhurnalistyka ta informatsiia [Educational qualification characteristics of junior specialist specialty 061 journalism industry 0303 journalism and information]*. Lviv: Lvivskiy polihrafichnyi koledzh ukrainskoi akademii druzarstva. (In Ukrainian).
9. Ostapenko, N. M. (2010). *Teoretychni i metodychni zasady formuvannia linhvodydaktychnoi kompetentnosti u maibutnikh uchyteliv ukrainskoi movy i literatury [Theoretical and methodological bases of formation of lingvodidactic competence of the future teachers of the Ukrainian language and literature]* (PhD thesis). Kyiv. (In Ukrainian).
10. *Pedahohika i psikholohiia vysshei shkoly [Pedagogy and psychology of higher school]* (2002). Rostov-na-Donu: Feniks. (In Russian).
11. Pionova, R. S. (2002). *Pedahohika vysshei shkoly [Pedagogy of higher education]*. Minsk: Universitetskoie obrazovaniie. (In Russian).
12. Symonenko, T. (2011). Linhvokulturolohichnyi aspekt navchanniia ridnoi movy [Linguoculturological aspect of learning the native language]. *Vyvchaiemo ukrainsku movu ta literature, 34–36 (290–292), 2–7*. (In Ukrainian).
13. Slastenin, V. A., Podymova, L. S. (1997). *Pedahohika: innovatsionnaia deiatelnost [Pedagogy: innovative activity]*. Moskva: Mahistr. (In Russian).

РЕЗЮМЕ

Пономаренко Наталия. Культурологический поход к изучению украинского языка будущих младших специалистов по журналистике.

В статье на основе анализа научных источников приведены способы типизации понятие культура. Определены научно-методические основы культурологического подхода к обучению украинскому языку студентов специальности 061 «Журналистика» в условиях образовательного процесса вузов I–II аккредитации. Внимание акцентировано на путях его реализации в контексте изучения курса «Украинский язык по профессиональному направлению». Приведены образцы задач для практических занятий по украинскому языку по профессиональному направлению для будущих журналистов. Предложена схема ориентировочного культурологического анализа текста.

Ключевые слова: младший специалист, будущий журналист, культура, образование, культурологический подход, речевая деятельность, культурологический анализ, украинский язык профессиональной направленности.

SUMMARY

Пonomarenko Natalia. Culturological approach to the study of Ukrainian language of the future junior specialists in journalism.

Based on the analysis of scientific sources there are ways of typing the concept of culture in the article. It outlines the scientific and methodological foundations of cultural approach to teaching of Ukrainian language students of the specialty 061 "Journalism" in the conditions of educational process of universities of the I–II levels of accreditation and ways of its realization in the context of the course "Ukrainian language for professional direction". There are examples of tasks for practical classes with Ukrainian language of the professional direction for future journalists. It provides a scheme oriented cultural analysis of the text.

The study used: methods of theoretical analysis of scientific sources; study and generalization of the advanced experience in the introduction of innovative changes within the educational process of higher education institutions of the I–II levels of accreditation.

Advanced technologies for the realization of culturological approach to teaching Ukrainian language students of the specialty 061 "Journalism" in the conditions of educational process of universities of the I–II levels of accreditation of Ukraine are defined as: creation of cultural studies clubs; methodological support of the discipline "Ukrainian language (for professional purposes)" on the basis of linguistic and cross-cultural, ethno-linguistic material; creation of centers of multicultural development; development of a system of laboratories of international cultural cooperation; development of copyright design technology, which will be based on specific subjects, such as "Ukrainian language in dialogue of cultures"; "Foundations of regional geography"; "Multicultural environment".

The methodological foundation of cultural technologies, of course, must be presented through innovative techniques, tools, methods, forms of educational activities and cooperation with students: theatre, discussion, debate, electives, design technology, games, presentations, case-system, communication discourse training and so on.

The choice of methods, receptions, means of training depends on the methodological competence of the teacher of Ukrainian language and literature, understanding the importance of problems of development of cultural personality of the future journalist, their attitude to the linguistic and cultural heritage of the nation and the desire of students to develop the skills of personal and intercultural communication.

Key words: junior specialist, journalist, culture, education, culturological approach, cultural memory, speech activity, cultural analysis, Ukrainian language for professional purpose.

УДК 378.1:34(477)

Любов Пшенична

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0002-2840-2189

DOI 10.24139/2312-5993/2017.02/113-128

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВИЩУ ОСВІТУ»

У статті висвітлено особливості забезпечення якості освіти в контексті імплементації Закону України «Про вищу освіту». Доведено, що якість вищої освіти – не дань моді, а реальна необхідність. Вона має, що найменше, два аспекти: внутрішній – відповідність нормі, стандарту, специфікації, детальніше – зміст освіти, рівень підготовки студента, викладача, інформаційно-методичний супровід, матеріально-технічне забезпечення якості підготовки, освітні технології, наукова діяльність;